

Natiq Əli oğlu CAVADOV, i.ü.f.d.

MƏHƏRRƏMOV Əli İxtiyar oğlu

Azərbaycan Texnologiya Universitetinin magistrantı

E-mail: ali.meherremov20@gmail.com**TURİZMƏ ÖLKƏMİZDƏ STRATEJİ BAXIŞLAR VƏ ONA TƏSİR EDƏN AMİLLƏRİN
TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ****Xülasə**

Siyasi və maliyyə komponentlərinin təsirinin genişləndirilməsində, xroniki, normal və sosial dəyişənlər də turizmin inkişafına təsir göstərir. Millət daxilində baş verən siyasi hadisələr qorxu, müharibə, dövlətin siyasi statusunun dəyişməsi və s. kimi dəyişənlər turist axınına çox təsir edir. Planlaşdırma, turizmin təkmilləşdirilməsi çərçivəsində həyati əhəmiyyət kəsb edən maliyyə komponentlərinin öyrənilməsi çərçivəsində istifadə olunur. Millətin sosial vəziyyəti də təsir edən dəyişənlər arasındadır. Sosial dəyişənlər arasında yaşayış meyarlarının artımını, əhalinin boş vaxtının artımını qeyd etmək lazımdır ki, bu da müasir potensial səyahətçi axınına nəzərdə tutur.

Açar sözlər: turizm, strategiya, inkişaf, amil, potensial, coğrafi xüsusiyyətlər.

UOT: 332**JEL: L83****Giriş**

“Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri”nin təsdiqi və bundan irəli gələn məsələlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 16 mart tarixli 1897 nömrəli Sərəncamına əsasən 8 əsas və 3 yardımçı olmaqla, 11 sektor üzrə Azərbaycan iqtisadiyyatının təfəssilatlı inkişaf planlarının işlənilməsi məqsədi ilə işçi qrup yaradılaraq, 2020-ci ilədək iqtisadi inkişaf strategiyasının və tədbirlər planının, 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxışın və 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışın hazırlanmasına dair müvafiq tapşırıqlar verilmişdir.

Turizm sənayesi - özündə yerləşmə (mehmanxana, otellər, müalicə korpusları) vasitələri, nəqliyyat vasitələri, ictimai-iaşə müəssisələri, əyləncə, tanışlıq, işgüzar, idman və digər təşkilatlarda turaperator və furagentin fəaliyyətləri ilə reallaşdırılan ekskursiya xidməti və tərəcəməçiliyin təşkilidir. Turizmin inkişafı səyahətə çıxanların sayının artması ilə ölçülmür. Bu sektor üzrə uzunmüddətli perspektivə nail olmaq məqsədilə 2020-ci ilədək olan dövr üçün ölkə üzrə turizm sektorunda dörd əsas hədəf müəyyənləşdirilmişdir:

- Xarici turistləri daha çox cəlb etməklə Bakı şəhərinin turizm potensialının tam gerçəkləşdirilməsi Milli Turizm Təbliğat Bürosunun yaradılması və ilk olaraq Bakı şəhərində fəaliyyətinin təmin olunması, Bakı şəhərindəki cəlbedici turizm məkanlarına dair məlumatların və turist xidmət paketlərinin yenilənməsi, Bakı şəhəri üzrə təbliğat-təşviqat tədbirlərinin keçirilməsi, Bakı şəhərinin turizm infrastrukturunun, o cümlədən uyğun qiymətə mehmanxana və cəlbedici turizm məkanlarının inkişaf etdirilməsi.

- Turizm sektorunun inkişafı üçün ölkə üzrə əlverişli mühitin formalaşdırılması Turizm Şurasının fəaliyyətinin təşkili, turizm və rekreasiya zonalarının (TRZ) yaradılması, yerli və xarici turistlər üçün turizmdə mövsümlük problemi regional səviyyədə aradan qaldıran turizm xidməti infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, Əsas tələb bazarları ilə hava əlaqəsinin təkmilləşdirilməsi.

- Yerli və regional turistlər üçün regional turizm növlərinin inkişaf etdirilməsi Sağlamlıq turizmi üçün tələbatın yenidən formalaşdırılması, qış turizminin inkişafının dəstəklənməsi, mədəni turizm marşrutlarının yaradılması, işgüzar turizmin inkişafının dəstəklənməsi, davamlı turizm potensialının gücləndirilməsi (ekoturizm, kənd turizmi və s.)

- Turistlərin məmnunluğunun artırılması məqsədilə milli turizm keyfiyyət sisteminin yaradılması Turizm sahəsində təhsil proqramlarına investisiya qoyuluşu, turizm sahəsində standartlaşdırma və sertifikatlaşdırma sisteminin təkmilləşdirilməsi.

Turizm sektoru iqtisadiyyatın həssas sektoru kimi qlobal iqtisadi böhranların təsirinə birbaşa məruz qalmasına baxmayaraq, 2009-cu ildən etibarən dördillik müddət ərzində böhranın təsirindən çıxaraq yenidən sürətli inkişafa başlamışdır. Bu trendin əsasını iki mühüm amil təşkil edir: ABŞ, Yaponiya və Avropanın bir çox inkişaf etmiş ölkələrində müşahidə olunan iqtisadi canlanma nəticəsində həmin ölkələrdən gəlmə turistlərin və müvafiq olaraq onların gəlirlilik səviyyəsinin artması, eləcə də orta sinfin genişlənməsi,

- Dövlətlərin turizmin inkişafına artan dəstəyi nəticəsində Asiya və Latın Amerikasına ölkələrində də turizm sektorunun inkişafı, həmçinin aşağıbüdcəli hava nəqliyyatı xidmətlərinin mövcudluğu.

Ümumiyyətlə, turizm sənayesinin dəyişən dinamikasına müvafiq olaraq son illərdə turizm strategiyasının inkişafı sahəsində beş əsas istiqamət qlobal trend kimi müəyyənləşdirilmişdir.

Ölkələr və turizm məkanlarının turizm brendinin hazırlanmasına və təbliğinə daha çox diqqət yetirməsi turistlərin sayının artmasını nəzərə alaraq, fərqli maraq dairəsinə malik turistlərə xidmət məqsədilə turizm sektoru mümkün olan bütün seçimləri və növləri diversifikasiya etmişdir.

Bu baxımdan, dövlət və özəl sektorun nümayəndələri eksklüziv və innovativ təklifləri artırmaqla ixtisaslaşmış turizmi, müxtəlif biznes modellərini və məhsul brendlərini hədəfləyərək, turizm mərkəzlərini daha da təşviq etmək üçün təşəbbüslər həyata keçirməyə çalışırlar.

Dünya ölkələrində mühüm amil kimi hava əlaqəsinin əlçatanlığının gücləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirilməsi qabaqcıl ölkə təcrübələrində iqtisadi səmərə üçün milli aviadaşıyıcıya sahib olmaqla yanaşı, həm də uyğun qiymətə aviabiletlərin təşkili məqsədilə müxtəlif istiqamətli tədbirlər görülür və bazarın genişləndirilməsi təmin edilir. Bundan əlavə, əksər ölkələr ciddi investisiya qoyuluşu həyata keçirmədən əlçatanlığın yaxşılaşdırılması məqsədilə viza

proseslərini asanlaşdıracaq tədbirlər həyata keçirirlər.

Flaqman layihələrin turizm məkanları üzrə sektor strategiyasının həyata keçirilməsi baxımından mühüm element hesab edilməsi Flaqman layihələr sektor strategiyasını dəstəkləyən operativ, böyük miqyaslı və nəzərə çarpan investisiya layihələridir və daha geniş islahatların həyata keçirilməsində həm güclü əlaqə vasitəsi, həm də marketinq aləti rolunu oynaya bilər. Nəhayət, bu cür layihələr coğrafi əhatə dairəsinə kiçiltmək və islahatların mürəkkəbliyini azaltmaqla, bütövlükdə sektor üçün səmərəli təsir göstərə bilər.

Master planın inkişafının turizm sektorunun sürətli inkişafı üçün əsas alət kimi istifadə edilməsi bu planların hazırlanmasına və icrasına məsuliyyət daşıyır və bu master plan proseslərin sadələşdirilərək investorlar üçün cəlbedici edilməsi ilə yanaşı, həm də inteqrasiya edilmiş brend strategiyasının tətbiqinə də şərait yaradır.

Inkişafda olan ölkələrdə turizmin inkişafı üçün birbaşa xarici investisiyalara daha çox üstünlük verilməsi əsasən, bəzi inkişaf prosesləri üzrə yüksək investisiya qoyuluşlarının tələb edildiyi, xüsusən də infraqurstruktura investisiya qoyuluşlarının zəruri olduğu hallarla daha çox bağlıdır. Bununla belə, dəyər zəncirində ən çox beynəlxalq şirkətlər iştirak etdiyinə görə, investisiyaya tələb zəruri olmadığı hallarda belə, beynəlxalq investorlarla əməkdaşlıq səmərəli ola bilər.

Respublikamız azadlığa qovuşduqdan sonra xalqımız təbii-iqlim şəraitindən bəhrələnmək üçün əlverişli şərait yaratmış, cəlbedici turizm potensialı ondan istifadə etmək üçün çoxsaylı layihələr həyata keçirməyə başlamışdır. Azərbaycan zəngin dövlətdir, burada turizmin inkişafı üçün zəngin bir sərvət var və biz bu zəngin imkanlardan lazımi şəkildə istifadə etməliyik. Ölkəmizdə müavinət seqmenti müavinət bölgüsü daxilində xüsusi uzaq və məişət fərziyyələri dövrün məcburi olduğu bir vaxtda yaradılır.

Azərbaycanda da dünya təcrübəsinin turizm tətbiqi həyata keçirilməlidir. Turizmin inkişafına mane olan amillərdən biri ölkəmizin Dağlıq Qarabağ zonasının işğal altında olması idi. Xarici ölkələr münafiqəli ərazi olduğuna görə Azərbaycan turizminə investisiya yatırımaqdan

çəkinirdilər. Lakin artıq 2020-ci ilin sentyabrından başlayaraq 44 günlük əks hücumun həyata keçirilməsi nəticəsində ölkəmizin zəngin turizm ehtiyatlarına malik Dağlıq Qarabağın işğaldan azad edilməsi ölkəmizə xarici turizm şirkətlərinin sərmayə qoymasına geniş imkanlar yaratmışdır [Y.Hümbətov və başqaları , “Turizm sənayesinin təşkili”, Dərslük, Bakı, 2021, s 3].

Rekreasiya-turizm potensialı tukənməyən təbii, antropogen, sosial-iqtisadi resurslara əsaslanır. Turizm resursları – təbii, iqlim, tarixi-arkitektur, dini, sosial-mədəni, mənəvi - irsi nümunələri özündə birləşdirir. Turizm ehtiyatlarından istifadənin əsas səbəbi turistlərdə yaranan maraq və təəssuratdır. Turistlərin marağına səbəb olan obyektlər - tarixi-mədəni dəyərləri özündə birləşdirən yerlər, təbiət obyektlərivə təbii iqlim əraziləridir.

Turizm ehtiyatı dedikdə: təbii, iqtisadi, tarixi, mədəni, irsi, milli, etnoqrafik komponentlər, landşaft ekzotikliyi, iqlim komfortluluğu, təbiət abidələri, milli parklar, qoruqlar, yasaqlıqlar nəzərdə tutulur. Turizm ehtiyatlarının uzunmüddətli istifadəsi onun yerləşdiyi ərazinin coğrafi xüsusiyyətlərindən asılıdır. Belə ki, turizm ehtiyatları müəyyən bir ərazidə yığcam cəmlənsə, bunlar rekresiya təsərrüfatın inkişafı ilə yanaşı onun uzunmüddətli istifadəsinin də təmin olunmasına xidmət edir.

Turizmin inkişafına siyasi, iqtisadi amillərin təsiri ilə yanaşı tarixi, təbii, mədəni amillərin də təsiri vardır. Ölkədə baş verən siyasi hadisələr terror, müharibə vəziyyəti, dövlətin siyasi statusunun dəyişməsi və s. kimi amillər turist axınına böyük təsir edir. Tədqiqatlardan belə nəticəyə gəlmək olar ki, turizmin sənaye əsasında təşkili, turist xidmətlərini və turist tələbatlı malların satışı ilə məşğul olan istehsal, ticarət və nəqliyyat müəssisələrinin birgə fəaliyyətini təmin edərdi. Aparılan müşahidələr göstərir ki, kütləvi turizmin dinamik inkişafı bütün dünyada turizm sənayesinin və xalq təsərrüfatının qarışıq sahələrinin, elm və mədəniyyətin, təhsil sisteminin qarşılıqlı inkişafına səbəb olmuşdur. Bu proses artdıqca qanunauyğun olaraq həmin sahəyə xidmət edən xüsusi qurumlar yaranır, turizm məhsulları meydana gəlir. Yeni sənaye və xidmət sahələrinə ehtiyac artır. Qeyri-neft sənaye sahələrinin inkişaf etdirilməsi həm regionların sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi, həm də dövlət büdcəsinin gəlirlərinin artırılması və

onun müxtəlif mənbələrdən formalaşdırılması, ixrac gəlirlərinin artırılması, idxalı əvəz edən və ixracıönlü, geniş çeşidə malik sənaye məhsullarının istehsalı baxımından önəmli hesab edilir. Turizm sənayesi özündə ölkə iqtisadiyyatının bir çox sahələrini birləşdirir. Turizm sənayesi bir sistemdir və bu sistemin fəaliyyəti ona daxil olan bütün sahələrin ahəngli işləməsi ilə həyata keçirilir. Bu sahələrin inkişafı istehsalat, emaledici sahələrin inkişafı və yeniləşməsindən birbaşa asılıdır. Turizm sənayesinin xüsusiyyətlərinə aid olan turizm-rekreasiya resurslarının, müvafiq səviyyədə infrastrukturun və savadlı, peşəkar kadrların olması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Turizm sənayesi elə yerlərdə inkişaf edir ki, bu yerlər təbii və süni, yəni insan tərəfindən yaradılmış yerlərdən ibarətdir və bu yerlər turistləri müxtəlif fəaliyyət xüsusiyyətləri ilə cəlb edir. Turizm sənayesinin xüsusiyyəti odur ki, o həm material tutumlu məhsul istehsal edir, həm də qeyri-maddi məhsul, yəni xidmət yerinə yetirir. Elə bu əlamətlər turizm sənayesinin əsas xüsusiyyətini təşkil edir. Dünyanın bir çox ölkələrində milyonlarla insanın məşğulluğunu təmin edən və təsərrüfatın bütün sahələri ilə əlaqədə fəaliyyət göstərən, geniş maddi bazaya malik olan, formalaşmış və sabit inkişaf edən turizm sənayesi mövcuddur. Ölkədə iqtisadiyyatın dayanıqlı və tarazlı inkişafını təmin etmək, əhəlinin sosial iqtisadi rifahını yüksəltmək, iqtisadi inkişafın keyfiyyətə yeni modelini formalaşdırmaq, ölkə iqtisadiyyatının rəqabət qabiliyyətliyini artırmaq, dünya iqtisadiyyatına səmərəli inteqrasiya etmək üçün və ölkənin uzunmüddətli inkişaf strategiyasına uyğun olaraq qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi hazırkı mərhələdə dövlətin qarşıya qoyulmuş əsas vəzifələrindəndir və qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi hökumətin iqtisadi siyasətinin əsas prioritetini təşkil edir. Qeyri-neft sektorunun inkişafı sahəsində hökumət müxtəlif istiqamətlərdə iqtisadi siyasət həyata keçirir. İqtisadi inkişafın bir mənbədən asılılığının aradan qaldırılması üçün həyata keçirilən iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi (diversifikasiya), qeyri-neft sektoruna xarici investisiyaların cəlb edilməsi, qeyri - neft sektorunda investisiya qoyuluşlarının maliyyələşdirilməsi üçün əlverişli şəraitin yaradılması, o cümlədən, daxili investorlar üçün əlverişli investisiya mühitinin

yaradılması, sahibkarlıq fəaliyyətini tənzimləyən, sahibkarlığın inkişafının stimullaşdırılması və təkmilləşdirilməsi, biznes mühitinin, özəl bölmənin yaxşılaşdırılması, səmərəli vergi siyasəti və s. qeyri-neft sektorunun inkisaf etdirilməsi üçün dövlətin iqtisadi siyasətinin əsas istiqamətləridir [Y.Hümbətov və başqaları , “Turizm sənayesinin təşkili”, Dərslük, Bakı, 2021, s 45].

Azərbaycanın qeyri-neft sektoru isə müasir mərhələdə ölkə iqtisadiyyatında qeyri - neft sektorunun inkişaf etdirilməsi istiqamətində hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi siyasət və həmin iqtisadi siyasətin reallasdırılması ilə bağlı iqtisadi münasibətlərdir. Dərs vəsaitinin məlumat bazasını Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, qanunlar, Nazirlər Kabinetinin, iqtisadiyyat Nazirliyinin qeyri - neft sektorunun və onun aparıcı sahələrindən olan turizmin inkisafını nəzərdə tutan qərar, sərəncam və göstərişləri, Dövlət Statistika Komitəsinin, iqtisadiyyat Nazirliyinin və Dövlət Gömtük Komitəsinin statistik və hesabat məlumatları, elmi - praktik konfransların materialları təşkil edir. Müasir dövrdə turizm ölkədə qeyri - neft sektorunun inkişafında əsas prioritet sahə hesab edilir. Qeyri-neft sənaye sahələrində mövcud problemləri həll etmək, ehtiyat imkanlarından səmərəli istifadəyə nail olmaq üçün təşkilati – iqtisadi mexanizmləri və metodları kökündən dəyişdirmədən lazımı məqsədə çatmaq üçün bütün sahələrdə, o cümlədən turizm sahəsində yeni düşüncə tərzinə və yaradıcılıq imkanlarına malik kadrların hazırlanmasına zəruri ehtiyac duyulur. Müasir dövrdə elm insan fəaliyyətinin bir sahəsi kimi, müxtəlif predmet, hadisə və proseslərin mahiyyəti, daxili əlaqələri haqqında toplanmış biliklərin sistemləşdirilməsinə xidmət etməkdədir. Yeni xidmət sahələrinin yaranması, ölkə iqtisadiyyatının inkişafında təbii və əmək resurslarından səmərəli istifadə mühüm əhəmiyyətə malikdir. Mövcud resursların son illərdə məqsədyönlü və səmərəli şəkildə istifadəsi ümumilikdə respublikanın dinamik iqtisadi inkişafında yeni keyfiyyət mərhələsi yaratmışdır.

Qeyri-neft sənaye sahələrində mövcud problemləri həll etmək, ehtiyat imkanlarından səmərəli istifadəyə nail olmaq üçün təşkilati – iqtisadi mexanizmləri və metodları kökündən dəyişdirmədən lazımı məqsədə çatmaq üçün bütün sahələrdə, o cümlədən turizm sahəsində yeni

düşüncə tərzinə və yaradıcılıq imkanlarına malik kadrların hazırlanmasına zəruri ehtiyac duyulur.

Müasir dövrdə elm insan fəaliyyətinin bir sahəsi kimi, müxtəlif predmet, hadisə və proseslərin mahiyyəti, daxili əlaqələri haqqında toplanmış biliklərin sistemləşdirilməsinə xidmət etməkdədir. Yeni xidmət sahələrinin yaranması, ölkə iqtisadiyyatının inkişafında təbii və əmək resurslarından səmərəli istifadə mühüm əhəmiyyətə malikdir. Mövcud resursların son illərdə məqsədyönlü və səmərəli şəkildə istifadəsi ümumilikdə respublikanın dinamik iqtisadi inkişafında yeni keyfiyyət mərhələsi yaratmışdır.

Artıq Respublikamızın müstəqillik əldə etməsindən 29 ildən artıq dövr arxada qalmış, bu illərdə ölkəmizdə nəzərə çarpacaq iqtisadi yüksəlişə nail olunmuşdur. Respublikamızda iqtisadiyyatın yenidən qurulması və inkişaf etdirilməsi haqqında bir sıra qanunlar qəbul edilməsi, istər daxili, istərsə də xarici investorların istehsal və xidmət sahələrinin inkişafına sərmayə qoyuluşuna səbəb olmuşdur. Yeni təsərrüfatçılıq formalarının yaradılmasında əsas yeri sahibkarlıq tutduğundan yeni müəssisələr yaradılarkən əsasən tələb - təklif prinsipi nəzərə alınaraq, istehsal və xidmət sahələri yaradılmışdır ki, bu da ölkə iqtisadiyyatının inkişafına öz müsbət təsirini göstərmişdir.

Milli iqtisadi fəaliyyətdə turizmin rolu daim artır. Turizm biznesi iş adamlarının, o qədər də çox vəsait tələb etməyən başlanğıc kapitalı, çəkilən xərclərin tez müddət ərzində qaytarılması, qoyulan vəsaitin yüksək rentabellik səviyyəsi, turizm xidmətlərinə olan tələbatın daim artması ilə cəlb edir. Azərbaycanda turizm bazarının inkişafı ilə yeni tip təfəkkür və davranışı olan kadrlara tələbat da artır.

Zamanın tələblərinə cavab olaraq respublikanın bir çox təhsil müəssisələri turizm biznesi üçün kadrların hazırlanmasına başlayıb. Nəticə etibarlı ilə turizmin inkişafını təmin etmək və beynəlxalq standartlara cavab verən turizm komplekslərinin yaradılması zərurəti meydana gəlmişdir.

Belə bir vəziyyətdə “Turizm sənayesinin təşkili” kursuna dair dərs vəsaiti hazırlamağa müəllifi təhrik edən amil bu ixtisasda təhsil alan tələbələrə kömək etmək bu sahədə fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı müəssisələrin kompleks şəkildə yəni sənaye əsasında təşkili haqqında onlara ətraflı məlumat vermək istəyi olmuşdur.

“Turizm sənayesinin təşkili” fənninin ali məktəblərdə tədris olunmasının məqsədi - ölkəmizin qeyri - neft sənaye sahələri, o cümlədən turizmin tək-tək fərdi müəssisələr şəklində deyil, kompleks şəkildə, daha dəqiq desək, sənaye əsasında inkişaf etdirilməsinin zəruriliyi, ölkə iqtisadiyyatının strukturunda turizmin yeri və bu sahədə göstərilən xidmətlərə olan tələbatların ödənilməsində əhəmiyyəti, eləcə də turizmin perspektiv inkişaf istiqamətləri haqqında zəruri biliklər verməkdən ibarətdir.

Nəticə

Müasir dövrdə ölkədə turizm sənayesinin inkişaf etdirilməsi və turizm potensialından düzgün istifadə edilməsi və turizmin rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi aktual problemlərdən biri olaraq qalır. Azərbaycan iqtisadiyyatının neftdən asılılığının azaldılması üçün ölkədə turizm sənayesinin inkişaf etdirilməsi əsas prioritet sahələrdən biridir. Turizm sənayesi turistin istifadə etdiyi geniş xidmət sahələrini birləşdirən təsərrüfat kompleksidir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 yanvar 2019-cu il tarixli fərmanı.
2. Quliyev E.A. “Qida təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi problemləri və strateji istiqamətləri”. Monoqrafiya. Bakı, “Kooperasiya” nəşriyyatı. 2020, 463 s.
3. İbrahimov İ.H. “Regionların və işğaldan azad edilmiş ərazilərin inkişaf istiqamətləri”. Monoqrafiya. Bakı, “Kooperasiya” nəşriyyatı, 2022, 240 s.
4. Власов М.К. Основы экономической безопасности: учебное пособие. М. П. Власов, А. К. Моденов. Санкт-Петербург, СПбГАСУ, 2017, 220
5. Y.Hümbətov, F.Kərimov, V.Qaraqov, X.Cavadzadə, “Turizm sənayesinin təşkili”, Dərslük, Bakı, 2021.

Натиг Али оглы ДЖАВАДОВ, к. э. н.

Али Ихтияр оглы МАГЕРРАМОВ

Азербайджанский Технологический Университет

E-mail: ali.meherremov20@gmail.com

СТРАТЕГИЧЕСКИЙ ВЗГЛЯД НА ТУРИЗМ В НАШЕЙ СТРАНЕ И ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА НЕГО

Резюме

Помимо влияния политической и финансовой составляющих, на развитие туризма также влияют хронические, нормальные и социальные переменные. Политические события внутри страны включают страх, войну, изменение политического статуса государства и т. д. Такие переменные сильно влияют на поток туристов. Планирование используется в рамках изучения финансовых компонентов, жизненно важных для улучшения туризма. Социальное положение нации также входит в число влияющих переменных. Среди социальных переменных необходимо отметить повышение уровня жизни, увеличение свободного времени населения, а значит, приток современных потенциальных путешественников.

Ключевые слова: туризм, стратегия, развитие, фактор, потенциал, географические особенности.

Natig Ali oghlu JAVADOV, Ph.D.

Ali Ikhtiyar oghlu MAHARRAMOV
Azerbaijan Technology University
E-mail: ali.meherremov20@gmail.com

STRATEGIC VIEW OF TOURISM IN OUR COUNTRY AND FACTORS AFFECTING IT

Summary

In addition to the influence of political and financial components, chronic, normal and social variables also affect the development of tourism. Political events within the nation include fear, war, change in the political status of the state, etc. such variables greatly affect the flow of tourists. Planning is used within the framework of the study of the financial components that are vital to the improvement of tourism. The social condition of the nation is also among the influencing variables. Among the social variables, it is necessary to mention the increase in living standards, the increase in the free time of the population, which means the flow of modern potential travelers.

Keywords: tourism, strategy, development, factor, potential, geographical features.